MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
ROBERT G MANGION

Seduta ta' l-10 ta' Dicembru, 2013

Citazzjoni Numru. 427/2004

A B f'isimha proprju u bhala kuratrici ad litem ta' bintha minuri C B u dan permezz tad-digriet datat 21 ta' Frar 2006
vs
Direttur Registru Pubbliku u b'digriet tal-Qorti datat 27 ta' Dicembru 2004 giet nominata D E bhala kuratrici sabiex tirraprezenta l-assi ereditarji tal-mejjet F E

Il-Qorti,

Preambolu.

Rat ic-citazzjoni tal-attrici A B u ta' bintha minuri C B li permezz taghha ippremettew u talbu s-segwenti:-

"Peress illi C B twieldet fid-9 ta' Settembru, 1995 minn relazzjoni bejn l-attrici A B u F E, bin il-mejjet Joseph u D E nee' Zerafa;

Peress illi fic-certifikat tat-twelid ta' l-imsemmija C B, taht il-kolonna 'Isem u kunjom ta' missier it-tarbija' gew registrati l-kelmiet 'unknown father' ossia missier mhux maghruf;

Peress illi l-imsemmi F E ma lahaqx irrikonoxxa lill-imsemmija Nico1e B bhala bintu stante li huwa miet f'incident awtomobilistiku gimghatejn biss qabel ma twieldet it-tarbija C u precizament fil-21 ta' Awwissu, 1995 kif jirrizulta mic-certifikat tal-mewt;

Peress illi l-attrici A B ghandha interess u trid li jirrizulta l-istat reali ta' bintha minuri C bhala bint il-mejjet F E.

Jghidu ghalhekk il-konvenuti ghaliex, in vista tal-premess, m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara li l-missier naturali tal-minuri C B huwa F E, llum mejjet;

2. Tordna lill-konvenut id-Direttur tar-Registru Pubbliku sabiex fl-att tat-twelid tal-minuri C B, fil-kolonna intestata 'Isem u kunjom missier it-tarbija' jigu kancellati l-kliem 'unknown father' ossia 'missier mhux maghruf u jigu sostitwiti bil-kliem 'F E' u jigu registrati wkoll fl-istess att il-konnotati ta' l-imsemmi F E kif mehtieg, u cioe' billi fil-kolonna ntestata 'Professjoni, sengha jew stat iehor' tinkiteb il-kelma 'handyman', fil-kolonna ntestata ‘eta’ jitnizzel in-numru '20', fil-kolonna ntestata 'Fejn twieldu u joqghodu' jitnizzlu l-kliem 'Pieta` u 'Zurrieq' u fil-kolonna ntestata 'isem u kunjom il-missier ujekk hux haj jew mejjet', jitnizzlu l-kliem 'Joseph - mejjet';

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti jew min minnhom li jibqghu ngunti minn issa stess in subizzjoni.

Rat il-lista tax-xhieda u l-lista ta’ dokumenti tal-atturi.

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tad-Direttur tar-Registru Pubbliku li permezz taghha eccepixxa s-segwenti:-

1. Illi fil-mertu l-esponent mhux edott mill-fatti kif allegati fic-citazzjoni u ghalhekk jirrimetti ruhu ghall-provi dwar it-talbiet, inkluz dawk it-testijiet xjentifici necessarji, ghal gudizzju ta' din l-Onorabbli Qorti.

2. Illi ghandu jigi specifikat fit-tieni talba attrici n-numru progressiv ta' iskrizzjoni ta' l-Att ta' Twelid in kwistjoni li huwa 4294 tas-sena 1995 oltre d-dettal tan-numru tal-karta ta' l-identita ta' l-allegat missier naturali F E biex jekk it-talbiet attrici jintlaqghu dan ikun jistajigi inserit fl-Att tat-Twelid in kwistjoni.

3. Illi ghandha ssir id-debita pubblikazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern ai termini ta' l-Artikolu 254 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

4. Illi fi kwalunkwe kaz it-tibdil rikjest fl-Att tat-Twelid mhuwiex attribwibbli ghal xi nuqqas tal-konvenut li ghaldaqstant m'ghandux jigi soggett ghall-ispejjez ta' l-istanti.

5. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat il-lista tax-xhieda tal-konvenut Direttur.

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tal-kuratrici D E li permezz taghha eccepiet:

1. Illi preliminarjament ic-citazzjoni hija irrita u nulla peress illi persuna qatt ma tista' tirraprezenta "il-mejjet".

2. Illi preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, l-azzjoni attrici ma tistax tirnexxi stante illi l-allegat missier illum huwa mejjet.

3. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attrici stante illi fiz-zmien in kwistjoni l-attrici kellha relazzjonijiet ma’ rgiel ohra.

Rat il-lista tax-xhieda tal-imsemmija kuratrici.

Rat id-digriet moghti waqt l-udjenza tal-31 ta' Jannar 2007[1] il-Qorti laqghet rikors tal-attrici u innominat bhala espert ghall-ezumazzjoni tal-fdalijiet tad-decujus F E lil Professur M'Therese Camilleri Podesta' u n-nominat lil Robert Cardona sabiex jaghmel it-testijiet necessarji tad-DNA u l-istess espert gie awtorizzat jeleva kampjuni ghal dan il-ghan minn fuq il-persuna tal-minuri C B u minn fuq il-persuna tal-attrici.

Rat id-digriet moghti fl-udjenza tal-20 ta' Mejju 2008[2] li permezz tieghu innominat lill-Ispizjara Marisa Cassar bhala esperta gudizzjarja sabiex tikkonduci testijiet tad-DNA fuq il-blokki tat-tessut uman tal-mejjet F E. Peress li minn dawn il-blokki l-Ispizjara Marisa Cassar ma setghatx taghti l-konkluzzjoni taghha peress illi mit-testijiet li kkonduciet ma harigx DNA profile.

Ghalhekk fl-udjenza tal-24 ta' Novembru 2009 gie nominat Dr Renald Blundell bhala espert xjentifiku sabiex jaghmel it-testijiet xjentifici bl-iskop li johrog DNA profile.

Rat li fl-udjenza tad-9 ta' Frar 2010 Dr Renald Blundell xehed illi ma setghax jipprezenta rapport tad-DNA peress li mill-analizi tas-seba' kampjuni disponibbli ma hareg xejn dwar id-DNA peress li kien degradad hafna. L-analizi saret minn laboratorju barra minn Malta ghal darba darbtejn.

Rat id-digriet taghha moghti fl-udjenza tas-6 ta' Ottubru 2010[3] li permezz tieghu ordnat l-ezumazzjoni tal-fdalijiet tal-mejjet F E li jinsabu fil-qabar tal-familja tieghu u nnominat lil Dr Mario Scerri bhala espert forensiku sabiex jissorvelja u jidderigi l-ezumazzjoni kif ukoll inghata l-inkarigu li jissorvelja t-trasport tal-fdalijiet mill-qabar sal-kamra mortwarja tal-Isptar Mater Dei sabiex dawn jigu ezaminati mill-Professur Hector Galea l-Ispizjara Dr

[1] Fol. 90
[2] Fol. 124
[3] Fol. 235

Marisa Cassar li wkoll gew nominati esperti biex jaghmlu t-testijiet fuq dawn il-fdalijiet u jirrelataw dwar ir-rizultanzi b'komparazzjoni mad-DNA tal-minuri C B.

Rat ir-rapport tal-Perit Xjentifiku Dr Marisa Cassar tat-8 ta' Gunju 2011[4], tal-Espert Medicina Forensicka Dr Mario Scerri tas-6 ta' Gunju 2011[5] u tal-Espert fid-Dentistrija l-Professur Hector Galea tas-6 ta' Gunju 2011[6].

Rat in-nota ta' D E bhala kuratrici tal-assi ereditarji tal-mejjet F E tal-1 ta' Lulju 2011[7] li permezz taghha ddikjarat li hassitha aggravata bil-konkluzzjonijiet tat-tlett esperti imsemmija u talbet li jinhatru esperti addizzjonali ai termini tal-Artikolu 674 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat illi fl-udjenza tat-13 ta' Marzu 2013 il-konvenuta D E nomine irtirat it-talba taghha ghan-nomina ta' periti addizzjonali.

Rat in-noti ta' osservazzjonijiet tal-atturi u tal-konvenuta D E nomine.[8]

Rat l-atti kollha.

Rat li l-kawza thalliet ghallum ghas-sentenza.

Ikkunsidrat.

L-Azzjoni.

Permezz tal-kawza odjerna l-attrici f'isimha proprju u f'isem bintha minuri qed jitolbu lill-Qorti tiddikjara li l-mejjet F E huwa missier il-minuri bint l-attrici. D E, omm id-decujus, giet nominata kuratrici tal-assi ereditarji tal-mejjet. Permezz tan-nota ta' eccezzjonijiet taghha D E nomine qed topponi ghat-talbiet attrici. Il-Qorti ser titratta l-ewwel dawn l-eccezzjonijiet.

---

[4] Fol. 273
[5] Fol. 278
[6] Fol. 347
[7] Fol. 363
[8] Fol. 482 u fol. 511

L-Ewwel Eccezzjoni.

Fl-ewwel eccezzjoni taghha l-kuratrici E eccepiet illi c-citazzjoni hija irrita u nulla peress illi persuna qatt ma tista' tirraprezenta "il-mejjet". Tali nuqqas, li fil-fehma tal-Qorti ma kienx fatali ghall-prosegwiment tal-procedura u kien sanabbli, gie sanat permezz ta' digriet ta' din il-Qorti diversament preseduta permezz ta' digriet moghti fit-12 ta' Jannar 2006 fejn saret l-emenda necessarja sabiex l-okkju gie jaqra "D E bhala kuratrici sabiex tirraprezenta l-assi ereditarji tal-mejjet F E".

Fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha l-konvenuta issottomettiet illi l-korrezzjoni imsemmija ma irrimedjatx in-nuqqas riskontrat ghaliex skont il-kuratrici in-nomina kellha tkun ta' kuratrici "ghall-eredita' gjacenti" u mhux ghall-assi ereditarji.

Fil-fehma tal-Qorti il-korrezzjoni awtorizzata hija sufficjenti. Referenza ghall-eredita' gjacenti hija wkoll referenza ghall-assi ereditarji u ghalhekk il-korrezzjoni irrimedjat in-nuqqas li kien hemm fl-okkju tal-kawza.

Ghaldaqstant din l-ewwel eccezzjoni qed tigi respinta.

Tieni Eccezzjoni.

Permezz tat-tieni eccezzjoni taghha il-kuratrici eccepiet illi l-azzjoni attrici ma tistax tirnexxi stante li l-allegat missier illum huwa mejjet.

Fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha l-kuratrici tissottometti illi l-unika sitwazzjoni fejn wild jista' jintavola azzjoni ta' filjazzjoni wara l-mewt tal-allegat genitur hija dik kontemplata fl-Artikolu 112 tal-Kap. 16 li ma japplikax ghall-fatti mertu tal-kawza odjerna.

Il-Qorti ma tikkondividiex tali sottomissjoni. **Artikolu 86A tal-Kapitolu 16** tal-Ligijiet ta' Malta jipprovdi illi:

(1) L-omm ta' iben imnissel jew imwieled barra miż-żwieġ li ma jiġix magħruf mill-missier, u dak l-istess tifel, jistgħu f'kull żmien iressqu talba ġudizzjarja biex tiġi stabbilita l-paternità tat-tifel u biex il-qorti tordna r-reġistrazzjoni ta' dik il-paternità fl-atti tal-istat ċivili relattivi.

Ma hemm xejn f'dan l-artikolu illi jistipula li l-allegat missier ghandu jkun haj meta tigi intavolata l-kawza kontemplata fl-artikolu appena citat. Issir referenza ghall-kawza fl-ismijiet "**Catherine Abdilla vs Direttur tar-Registru Pubbliku et**" deciza minn din il-Qorti fil-11 ta' Lulju 2013 fejn gie dikjarat illi missier il-minuri ma kienx ir-ragel ta' omm it-tarbija izda persuna ohra li kien miet qabel giet intavolata l-kawza.

Il-frazi "f'kull zmien" fl-Artikolu 86A turi illi lanqas hemm preskrizzjoni fir-rigward ta' tali azzjoni. Kieku l-Legislatur ried jillimita l-azzjoni bil-mod kif suggerit mill-kuratrici konvenuta, kien jistipula espressament tali limitazzjoni in omagg ghall-principju Ubi Lex Voluit Dixit. Il-limitazzjoni suggerita mill-kuratrici m'ghandhiex fondament legali u ghalhekk it-tieni eccezzjoni qed tigi respinta.

Tielet Eccezzjoni.

Fit-tielet eccezzjoni taghha l-kuratrici konvenuta eccepiet illi t-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attrici stante illi fiz-zmien in kwistjoni l-attrici kellha relazzjonijiet ma' rgiel ohra.

Fix-xhieda taghha D E tallega li fiz-zmien li l-attrici kienet qed tohrog ma' binha hija kienet ukoll qed tifrekwenta guvintur ohra. Tghid li meta binha u l-attrici kienu jkunu jitkellmu bit-telefon hija kienet toqghod tissemma minn telephone iehor. Tghid illi kien hemm okkazzjonijiet fejn F E kien jghid lill-attrici li kien sejjer ghaliha biex johorgu u hi kienet tghidlu biex ma jmurx ghaliha ghaliex tkun hierga jew ma' hadd iehor bl-isem Reuben jew mal-hbieb. Tirrakkonta kif wara l-mewt ta' binha kien mar ghandha wiehed kunjomu Seisun u qalilha li t-tarbija tal-attrici setghat kienet jew tieghu jew tal-mejjet F E.

Tiddeskrivi lill-attrici bhala persuna li fiz-zmien in kwistjoni kellha relazzjonijiet intimi ma' persuni ohra.

Dan huwa michud mill-attrici. Hija tichad li kellha relazzjoni intima ma' Reuben Agius jew ma' Godfrey Seisun kif qed tallega D E. Agius u Seisun gew imsejha bhala xhieda quddiem il-Qorti u t-tnejn xhedu li kienu hbieb tal-attrici izda cahdu li kellhom relazzjoni intima jew sesswali mal-attrici.

L-allegazzjoni ta' D E li l-attrici kellha relazzjonijiet intimi ma' diversi rgiel ohra fiz-zmien tal-koncepiment tal-minuri ma gietx ippruvata.u ghalhekk it-tielet eccezzjoni qed tigi respinta.

DNA Test.

Kif gia' spjegat *supra*, it-test tad-DNA fuq il-mejjet F E seta' jsir billi saret l-ezumazzjoni tal-fdalijiet tieghu. It-test gie kondott mill-Ispizjara Dr Marisa Cassar bl-assistenza ta' Dr Mario Scerri u l-Professur Hector Galea, ilkoll nominati bhala esperti gudizzjarji.

Fir-rapport taghha tat-8 ta' Gunju 2011[9] Dr Marisa Cassar spjegat illi hija kienet gabret il-kampjuni orali tal-attrici A B u tal-minuri C B. Fl-20 ta' Dicembrui 2010 gabret kampjuni ta' snien u ta' ghadam li allegatament huma ta' l-allegat missier. Il-gbir ta' dawn il-kampjuni saru mill-kamra mortwarja fil-presenza ta' Dr Mario Scerri, il-Professur Hector Galea u s-Sur David Grima. Intuzaw diversi proceduri biex jinhareg id-DNA kemm mis-snien kif ukoll mill-ghadam. Biex inhareg il-profil genetiku ta' hmistax-il lok differenti u tal-lok tal-Amelogenin, tad-DNA tal-kampjuni, intuzat is-sistema tal-PCR, Power Plex 16. Ir-rizultat kien: Combined Paternity Index (CPI) : 391.54 filwaqt li Probability of Paternity : 99.75%.

Dr Cassar spjegat li d-DNA mill-ghadam u mis-snien kien degradat hafna u minnhom hareg biss profit genetiku

---

[9] Fol. 274

parzjali. Minn dan il-profil genetiku Dr Cassar waslet ghall-konkluzzjoni li mhux eskluz li l-mejjet F E huwa missier il-minuri C B.

Fl-udjenza tat-13 ta’ Ottubru 2011[10] Dr Marisa Cassar issejhet mill-konvenuta E sabiex tixhed in eskussjoni:-

Dr Cassar spjegat illi hija kellha ghad-disposizzjoni sew is-snien kif ukoll diversi ghadam mill-kadavru tad-decujus. Kien il-femur li ta l-aktar rizultat peress li l-*long bones* huma l-aktar li jkollhom materjal ghal fini tat-testijiet tad-DNA:-

“Dr Briffa: D. Mela effettivament it-test li huwa pjuttost facli li wiehed jasal ghaliha, jigifieri t-test hu bbazat fuq 6 locuses. Qed nara li kull darba ghandek X fejn ir-rizultat fil-kolonna ta’ l-allegat missier, ghalfejn dak l-X?

Dr. Cassar R. X f’ dan il-kaz huwa kif semmejna, d-DNA hu degradat u meta jkollok DNA baxx gieli xi alleles jimmissjaw, jigifieri tohroglok wahda u ma jkollokx allele ohra. Jiena dahhaltha bhala X, ma hrigtux bhala 15 15, biex inkun konservattiva fl-analizi tieghi, m’ jien qed nassumi xejn, dahhaltu bhala X. Persuna tista’ tkun allele 15 u allele 15, tkun wirtet 15 minghand l-omm u 15 minghand il-missier. Tista’ tkun 15 18, wirtet 15 minghand l-omm u 18 minghand il-missier. F’ dan il-kaz kellna rizultat ta’ 15 biss. Issa 15 jista’ jkun dawn iz-zewg possibilities jew 15 15, jew 15 18. Kieku hadthom li hu 15 15 il-paternity index kien joghla hafna, allura jiena uzajt a *conservative method* fl-analizi ta’ l-istatistika.

Dr Briffa: D. Allura wiehed m’ ghandux jippresumi illi l-X’ s huma l-istess numru?

Dr. Cassar R. Le, le ma tistax tippresumi li huma l-istess numru ghax m’ humiex, huma ipotezi.

Dr Briffa: D. Inti ghandek dawn li jiena qed nipprezentahom bhala li huma il-locuses differenti u inti

---

[10] Fol. 367

ghandek it-tifel gej mill-omm u ghandek il-missier. Biex inti jkollok il-match inti t-tifel irid ikollu wahda miz-zewg kolonni gejjin mill-omm u wahda miz-zewg kolonni gejja mill-missier u dan isir wahda minn hawn u wahda minn hawn fuq kull rack pero' effettivament il-match tieghek irnexxilha tigri biss fuq 6 minn dawn, naqblu?

Dr Cassar: R. Hawnhekk qed naghmel it-tifel x' wiret minghand l-omm, it-tifel x' wiret minghand il-missier proprja u li kieku kien hemm ragel iehor fil-popolazzjoni li ghandu certu informazzjoni li jista' jaqbel mat-tifel ukoll, dik li kien l-ezercizzju.

Dr Briffa: D. U x' irrizultalek?

Dr Cassar : R. Li jista' jaqbel minn dan il-lat.

Dr Briffa: D. F' liema sens jista' jaqbel? Kemm effettivament huma dawk li huma identici ghat-tifel *at random*?

Dr. Cassar : R. Jiena qbilt hawnhekk f'sebgha (7)

- omissis -.

Dr Briffa: D. Inti ghidt li dawn l-alleles tar-*random*, hemm 7 li jaqblu ma' tat-tifel pero' dawn tar-random, huma identici kollha ghall-*actual father*?

Dr Cassar: R. Le l-*profile* m'huwiex l-istess. L-unika zewg persuni li jista' jkollhom profile l-istess huma *identical twins*.

Dr Briffa: D. Pero' hu l-missier u l-omm li ghandhom dak il-formazzjoni?

Dr Cassar: R. Iva.

Dr Briffa D. Pero' kieku inti kellek 7 stajt tghid illi isma' seta' kien il-missier imma meta kienu 14 qed teskludi li huwa l-missier ghax m'ghandux l-14 kollha qed naqblu?

Dr Cassar: R. Iva.

Dr. Briffa: D. Qed nara wkoll illi minn dan it-tables, A B, C B u l-allegat misser, qed tohrog paternity index. Dak il-paternity index kif jirrizulta, minn fejn johrog?

Dr Casssar: R. Il-paternity index jigi kkalkulat bhala zewg ipotezi, ipotezi 1, H0 jigifieri dan huwa l-missier, l-ipotezi li tirrifjuta dan mhux il-missier.

Dr. Briffa: D. Li kont qed insaqsi huwa din it-2.3

Dr Cassar: R. Irrid infehmek, li huwa a *likelihood ratio*, jigifieri x' inhu iktar cans li dan ir-ragel huwa missier din it-tarbija u l-ipotezi l-ohra x'inhu c-cans li dan il-missier (recte ir-ragel) m'huwiex (missier) it-tarbija, huwa ipotezi mqabbla ma' l-ohra. F' dan il-kaz biex tasal ghal dawn l-ipotezi trid tuza certu *statistics* li l-i*statistics* huma bbazati fuq il-popolazzjoni Maltija……………sar ……..studju biex naraw x'alleles jezistu fil-popolazzjoni Maltija.

Dr. Briffa: D. Pero' dan huwa studju li ghamiltu inti stess u ppubblikajtu inti stess?

Dr Cassar: R. Iva, studju ppubblikat.

Dr. Briffa: D. Ippubblikat xi zmien ilu?

Dr Cassar: R. Xi tlett snin ilu u tkun taf il-*frequencies* ghax biex tahdem dan il-*liklihood ratio* trid tuza l-*frequencies* u tinhadem din l-*equation* u johrog dak in-numru billi tuza l-*frequencies.*

Dr. Briffa: D. Jigifieri 2.36 paternity index, hija l-frekwenza bhala statistika fil-popolazzjoni Maltija illi ghandha alleles ta' 15 fil-kaz ta' missier, naqblu?

Dr Cassar: R. Iva.

Dr. Briffa: D. Jigifieri l-persentagg huwa 2.36 meta tikkalkula kemm hemm persuni rgiel illi ghandhom bhala locus dss 1358 ghandu 15 alleles fid-DNA tieghu?

Dr Cassar: R. 15 alleles f' dak il-locus iva.

Dr. Briffa: D. U kollha huma l-istess, jigifieri *it is a frequency in the Maltese population* illi ghandhom dak l-istess numru ta' alleles fil-profil taghhom f' kull locus separat?

Dr Cassar: R. Iva, m' hijix il-frequency, hija l-*likelihood ratio.*

Dr. Briffa: D. Pero' dan huwa a *benchmark* li intom tuzaw fit-testijiet kollha taghkom?

Dr Cassar: R. Il-frequencies iva, l-likelihood ratio jinbidel skont l-alleles.

Dr. Briffa: D. Din hija ghall-popolazzjoni Maltija biss?

Dr Cassar: R. Din hija tal-popolazzjoni Maltija.

Dr. Briffa: D. Jigifieri inti diga' qed teskludi l-possibilita' illi l-missier jista' jkun ta' nazzjonalita' differenti?

Dr Cassar: R. Il-*frequencies* jinbidlu mal-popolazzjoni, biss ma jinbidlux daqshekk jigifieri mhux se jvarja l-istatistika daqshekk jekk per ezempju l-missier huwa ta' nazzjonalita' Taljana. Il-popolazzjoni Maltija m'hijiex daqshekk il' boghod mill-popolazzjonijiet l-ohra ewropej.

Dr. Briffa: D. Pero' probabilment se jkun hemm iktar differenza bejn dak li huwa persuna mediterranja ghal persuna li hija nordika per ezempju?

Dr Cassar: R. Li ninnota imma ghall-inqas mill-esperjenza li ghandi li meta tkun persuna mhux ta' nazzjonalita' Maltija, r-rizultat joghla iktar u mhux jitbaxxa

ghax hafna mill-alleles ikunu mhux daqshekk prezenti hawn Malta, ir-rizultat joghla mhux jitbaxxa generalment.

Dr. Briffa: D. Pero' il-frekwenza hija bazata fuq *sample* ta' kemm irgiel biex inti wasalt ghal dik il-frekwenza?

Dr Cassar: R. Il-*population study* jrid isir fuq minimu ta' 50.

Dr. Briffa: D. U inti effettivament dawn?

Dr Cassar: R. Dawn fuq 100.

- omissis -

Dr. Briffa: D. Allura s-CPI, naqblu li dak huwa l-*multiplication* jew kif tasal ghalih? Il-*multiplication* tal-kolonna kollha, jigifieri 2.36 x 1.65 sakemm tasal li inti gibtha ghar-rizultat ta' 391.54. Allura kif tasal minn dik ghal persentagg ta' 99.75?

Dr Cassar: R. Dak huwa *likelihood ratio*, jigifieri jfisser ic-cans li dan il-missier huwa missier C huwa ta' 391 is to 1, jigifieri roughly, 1 is to 400.

Dr. Briffa: D. Jigifieri kull persuna minn kull 400 li hawn f' Malta, tista' tkun il-missier naqblu?

Dr Cassar: R. Iva tista' tpoggiha hekk."

Fis-seduta tal-1 ta' Novembru 2012 Dr Marisa Cassar regghat giet imsejha mill-konvenuta D E nomine:-

R. "Jiena uzajt mod konservattiv, basically ghandi r-referenza fejn tghidlek hu in consideration in-null allels, xi haga li ma hargitx biex inti taghmel rizultat bilancjat la qed tiehdu estrem u lanqas qed tiehdu estrem iehor. Jiena fil-calculations tieghi hdimt b' dak il-mod. Issa r-rizultat li urini gieh bhala combined paternity index ta' 77. Jiena meta hdimt b' mod konservattiv, gieni 391. Jekk isir mhux bil-mod konservattiv fl-estrem l-iehor fejn niehdu kollox

homozygets jigi 4900, kwazi 5000. Jigifieri jiena hdimt b' mod konservattiv. B' liema mod tahdmu ma tistax tghid zgur mhux il-missier, jigifieri jekk jigi combined paternity index jigifieri biex zewg irgiel ikunu l-istess 1 in 77, jigifieri din il-mara marret ma' 77 ragel f' dak iz-zmien biex inzertat tnejn l-istess, tista' tfisser hekk, jigifieri tahdimha b' liema mod tahdimha, ir-rizultat ma nistghux ninnegawh. Ma nistghux nghidu le zgur hu, zgur hu u m' hemmx dubju ghax ir-rizultati huma baxxi, sakemm ma niehux il-5000 li l-5000 jaqbez il-1000 li mbaghad nghid le zgur il-missier. Jigifieri meta qed nahdem jien b' mod konservattiv, qed nghid jista' jkun il-missier, jiena hdimt b' dak il-mod ghalhekk gew numri differenti."

- omissis -

R. "Le konkluzzjoni finali hija li jiena ma nistax nghid 100% bhal m' ghamilt miljun elf paternity li ghax harguli l-allels kollha li dan hu l-missier, ma nistax nghidha. Biss bl-ebda mod li l-allels li hargu ma nista' nghid zgur m' huwiex, jigifieri hemm id-dubju."

- omissis -

Dr Cassar: R. "Le inti dejjem tahdem zewg hypothesis, fil-fatt jekk tara d-derivations ta' dawk il-formulas tieghek li ghadni kif se semmejtlek, inti tahdem b' zewg ipotezi, hu l-missieru u mhux il-missier. Fil-fatt f' dawk l-equations tieghek qed tohodhom f' zewg ipotezi, wiehed numerator u l-iehor denominator. Jekk id-denominator jigik iktar gholi min numerator jigi kontra u hemmhekk you negate paternity. Jigifieri inti in your formula dejjem ghandek iz-zewg ipotezi, mhux qed nghid le zgur il-missier jew mhux il-missier, jigifieri dejjem qed tarahom ma' xulxin, you are always doing a comparison u mbaghad skont il-value jew tghid negata paternita' jew huwa l-missier. I always start with the two, dejjem hekk tinhadem.

Dr. Briffa: D. Allura jekk inti ghidt illi l-livell fl-ewropa u sa fejn naf jien ahna Malta fl-ewropa qeghdin jintuza l-livell tal-1000 bhala t-threshold biex tigi stabbilit il-paternity, bic-certezza morali so to speak illi l-Qorti tista'

tghid illi dan huwa l-missier, ghalfejn fil-konkluzzjoni tieghek ma semmejtx illi effettivament peress li ma ntlahaqx din it-threshold wiehed ghax int qed tghid li ma tistax teskludi li hu l-missier?

Dr Cassar: R. Le qatt ma nista' neskludi, anki s-77 tieghek ma tistax teskludih.

Dr. Briffa: D. Naqbel pero' 77 jista' jkun li go dan il-bini stess jista' jkun hawn il-missier u l-missier li huwa mejjet, jigifieri hemm livelli ta' proporzjonalita'.

Dr Cassar: R. If you put it to the basic raw kif tista' titkellem, basically riedet tmur ma' 77 ragel f' dawk il-jumejn tax-xahar biex tohrog pregnant biex sabet tnejn l-istess.

Dr. Briffa: D. Ghalfejn qed tghid hekk?

Dr Cassar: R. Biex sabet tnejn l-istess.

Dr. Briffa: D. Imma inti qed tippresumi dejjem illi l-missier seta' kien il-missier, meta ahna qed nghidu li hu mhux il-missier.

Dr Cassar: R. Le inti qed tghid li tnejn min nies huma simili, jekk tnejn min nies huma simili c-cans li ssib iehor simili huwa 77. Jigifieri jekk iddahhal idek fil-borza trid taghmilha 77 darba biex ittella' tnejn l-istess.

Dr. Briffa: D. Ma jfissirx li dawn is-77 persuna biss illi ghandha dik l-allel. Qed nghidu kull 77 persuna go Malta jista' jkollha dawk l-allels.

Dr Cassar: R. Jigifieri minn 77 ghandek ic-cans li ttella' tnejn.

Dr. Briffa: D. Iva imma ghalfejn qed tghid li kellha torqod ma' 77 persuna biex tasal ghal dak ir-rizultat?

Dr Cassar: R. Biex issib tnejn l-istess, ghax wiehed minn kull 77 trid tohodha b' dak il-lat.

Dr. Briffa: D. Jiena nifhimha li hi seta' kellha relazzjoni ma' aqbad il-popolazzjoni division by 77, dawn kollha jistghu jkunu l-missier.

Dr Cassar: R. Iva iva hekk, imma jekk tahdimha bil-probabilta', immagina f' din il-kamra hawn 77, x' inhu c-cans li ticcomba tnejn l-istess."

Dr Marisa Cassar spjegat illi fl-aghar ipotesi ghall-attrici il-probabilita' li l-mejjet huwa missier il-minuri hija ta' wiehed minn sebgha u sebghin (1:77) kif qed tikkontendi l-konvenuta E u fl-ahjar ipotesti ghall-attrici tista' titla sa wiehed minn hamest elef (1: 5,000) . Bil-mod konservattiv li bih mxiet Dr Marisa Cassar spjegat illi fil-fehma taghha l-probabilta' li l-mejjet kien missier il-minuri hija ta' wiehed f'kull erba' mitt persuna (1:400) f'Malta.

Konsiderazzjonijiet dwar it-test tad-DNA.

Tenut kont li l-kalkolu accettabbli xjentifikament huwa probabilta' ta' 1000, il-Qorti hi tal-fehma illi mehud wahdu ir-rizultat xjentifiku milhuq mill-Esperta Gudizzjarja Dr Marisa Cassar ma jwassalx ghac-certezza morali li normalment test tad-DNA jipprovdi f'kazijiet ta' paternita' peress li hemm qabza bejn probabilta' ta' wiehed minn elf ghal probabilta' ta' wiehed minn erba' mija. Pero' ir-rizultat tat-testijiet xjentifici kondotti minn Dr Marisa Cassar huwa rilevanti u ghandhom piz probatorju rilevanti hafna fil-kawza odjerna.

Dan qed jinghad peress li fil-kaz odjern il-prova xjentifika hija parti biss mill-kumpless tal-provi imressaq f'dawn il-proceduri. Gie sodisfacentement ippruvat illi meta l-attrici harget tqila bil-minuri hi u F E kienu f'relazzjoni intima. F'dan ir-rigward il-Qorti tirrimarka illi x-xhieda ta' D E, li f'dawn il-proceduri qed tirraprezenta l-assi ereditarji tad-decujus, hija kemmxejn kontradittorja. Filwaqt li f'parti tax-xhieda taghha tghid li d-decujus kien jghidilha li b'dak li ghamel l-attrici ma kellhiex tohrog tqila, f'parti ohra tax-xhieda taghha tghid li fl-ewwel mill-unici zewg okkazzjonijiet li l-attrici marret id-dar taghha din riedet

tidhol tinhasel flimkien ma’ binha. Mad-daqqa t’ghajn tali asserzjoni mhijiex verosimili. Pero’ anke jekk ghas-sahha tal-argument tali verzjoni ghandha mill-verita’, dan juri illi l-intimita’ ta’ bejn l-attrici u iben il-konvenuta E kienet gia’ fis-sehh meta l-attrici harget tqila.

Ghalkemm illum il-gurnata il-maggorparti tal-kawzi ta’ filjazzjoni jigu decizi ab bazi tar-rizultanzi mit-test tad-DNA, ghandu jinghad illi qabel ma gie introdott dan it-test xjentifiku fil-proceduri gudizzjarji, appena huwa necessarju jinghad illi l-Qrati taghna kienu wkoll rinfaccjati b’talbiet simili bhal dik tallum minghajr l-assistenza tat-testijiet xjentifici. Ghalhekk hija rilevanti kazistika nostrana fiz-zmien meta t-test tad-DNA kienu ghadu ma giex introdott.

Gie deciz illi: -

“*Il-massima segwita u adottata mit-tribunali Maltin f’materja ta’ filjazzjoni naturali hija illi, fl-indagini tal-paternita’ naturali, hemm bzonn li jikkonkorru tliet konsiderazzjonijiet, jigifieri – (1) Illi fiz-zmien prossimu ghall-koncepiment, dak li lilu tkun attribwita l-paternita’ kellu kummerc karnali ma’ l-omm it-tarbija; (2) Illi l-omm, fiz-zmien fuq imsemmi, ma kelliex relazzjonijiet ma’ hadd iehor; (3) Illi fl-istess zmien, u anki precedentement, hija tkun giebet ruhha b’mod tali li tkun eskluza l-possibilta’ morali li hija kellha relazzjonijiet ma haddiehor.*

Il-kelma “precedentement” uzata fil-gurisprudenza Maltija, a propozitu tat-tielet rekwizit, giet interpretata bhala li tirriferixxi ghal zminijiet vicini ghaz-zmien tal-koncepiment, u mhux ghal kwalinkwe zmien anterjuri.” [11]

Fuq l-istess linja ta’ hsieb gie dikjarat illi:-

“*F’ricerka simili, il-morigeratezza ta’ l-omm hi relativa, u ghandha tiftiehem fis-sens li hija ma tkunx uriet kostumi facili qrib il-koncepiment u fil-kors tal-gravidanza; u l-gudikant ghandu juza cirkospezzjoni kbira, billi l-prova ta’ l-elementi msemmijin ghandha tirrizulta minn provi gravi,*

---

[11] App. **Rosaria Grima noe. vs Carmelo Galea** - 16 ta’ Gunju 1952;

precizi u konkordanti; imma dan ma jfissirx illi l-azzjoni ghandha tigi respinta, specjalment meta r-relazzjonijiet illeciti huma ammessi mill-pretiz missier, semplicement ghaliex tirrizulta leggerezza fil-kondotta ta' l-omm, u meta tonqos il-prova li fi zmien bejn wiehed u iehor qrib ghall-koncepiment setghet kellha dawk ir-relazzjonijiet ma' ragel iehor."[12] (decizzjonijiet li gew iccitati b'approvazzjoni fil-kawza **Charmaine Agius vs Dr Beppe Fenech Adami et noe. et** deciza minn din il-Qorti fis-16 ta' Mejju 2013.)

Provi mhux xjentifici.

L-attrici A B weldet lill-minuri C B fid-9 ta' Settembru 1995.

Fl-affidavit taghha[13] l-attrici tiddikjara illi l-minuri twieldet mir-relazzjoni intima li kellha fuq medda ta' xhur ma' F E, "Jiena certa mija fil-mija li F huwa missier it-tifla tieghi. F kien l-ewwel guvni li kelli u dak iz-zmien ma kelli lil hadd iktar". Tghid illi d-djar residenzjali tal-familji taghhom kienu vicin xulxin u kienu ilhom jafu lil xulxin minn meta kienu zghar. Meta bdew jitfarfru l-ewwel bdew johorgu ma' grupp ta' hbieb komuni imbaghad bdew johorgu ghal rashom. Madwar tlett xhur wara F E beda jidhol fid-dar tal-genituri tal-attrici.

Dan tikkonfermah Carmen B[14], omm l-attrici, meta xhedet illi "meta A kellha madwar sbatax jew tmintax-il sena bdiet tohrog ma' F E miz-Zurrieq. Tghid li kien jghaddi ghaliha bil-karrozza tieghu u li kien l-ewwel 'boyfriend' taghha. Tghid li kien l-uniku guvni li dahal id-dar taghha. Rita Grech, iz-zija tal-attrici, xehdet illi taf li l-attrici u F E kienu johorgu flimkien ghaliex diversi drabi kienu marru flimkien id-dar taghha. Saverina B, zija ohra tal-attrici, iddikjarat li taf li l-attrici kienet tohrog ma' F E u saret tafu l-ewwel darba meta l-attrici haditu d-dar taghha. Tghid ukoll li fid-diskors taghha mal-attrici u l-familja taghha kienu jirreferu ghal F E bhala l-'boyfriend' tal-attrici.

---

[12] PA. **Adelaide Ore noe. vs Barry Corrison et.** - 14 ta' Ottubru 1953; ara wkoll. PA. **Spiteri pro et vs Cilia et**. – 30 ta' Jannar 1998.
[13] Fol. 45
[14] Affidavit a fol. 49

Sew l-attrici kif ukoll ommha xhedu illi omm F E meta saret taf bit-tqala tal-attrici uriet ix-xewqa taghha li l-attrici u binha jizzewgu. Ghalhekk offritilhom li taghtihom parti mid-dar taghha biex fiha jirrisjedu flimkien meta jizzewgu. L-attrici xehdet ukoll illi meta marret ghall-ewwel darba ghand il-*gynaecologist*, hija kienet akkumpanjata minn ommha u minn F E. L-attrici tghid illi meta kellha madwar erba' jew hames xhur tqala hija hassret minn ma' F E u omm F E bidlet l-attitudni taghha maghha u bdiet ixxerriedha mar-rahal fejn joqghodu li i t-tarbija li kienet qed iggorr ma kinitx ta' binha.

Ghalkemm D E tikkontradixxi l-verzjoni tal-attrici f'diversi aspetti taghha, tikkonferma fl-affidavit taghha[15] illi binha F kien beda jidhol fid-dar tal-genituri tal-attrici.

Jirrizulta illi l-attrici u F E kienu bdew johorgu flimkien ghal habta ta' Novembru 1994 u madwar xahar jew xahrejn wara l-attrici harget tqila.

D E issostni fit-testimonjanza taghha illi binha kien jghidilha "ma jien b'li ghamilt m'ghandux ikollha tfal". Il-konvenuta E pero' ma specifikatx jekk dan id-diskors intqalx qabel mal-attrici u binha hassru jew wara. Lanqas jirrizulta jekk D E iddiskutitx x'ried jghid bih dak id-diskors. Mehud fil-kuntest tieghu il-Qorti tifhem id-diskors ta' F E iccitat minn ommu D E bhala dikjarazzjoni li kellu relazzjoni intima mal-attrici izda kien ha l-prekawzjonijiet sabiex l-attrici ma tinqabadx tqila. Kieku d-decujus ried jiddikjara li ma kellux tali relazzjonijiet intimi wiehed kien jistenna semplicement dikjarazzjoni li qatt ma kellu relazzjonijiet intimi mal-attrici jew li kien impossibbli li harget tqila minnu ghaliex qatt ma kellu relazzjonijiet intimi maghha.

Reuben Agius u Godfrey Seisun, iz-zewg persuni indikati minn D E li setghu kienu missier il-minuri, it-tnejn xhedu u cahdu li kellhom relazzjonijet intimi mal-attrici u stqarrew li lill-attrici kienu jafuha biss bhala hbieb.

---

[15] Affidavit a fol 81

Konsiderazzjonijiet finali.

Wara li l-Qorti fliet bir-reqqa ix-xhieda kollha migjuba hija tal-fehma li l-attrici irnexxielha li tipprova sodisfacentement illi fiz-zmien prossimu ghall-koncepiment tal-minuri C B, l-attrici u F E kellhom rapporti intimi konducenti ghall-koncepiment tal-minuri; illi fiz-zmien prossimu ghall-koncepiment l-attrici ma kellhiex rapporti sesswali ma' terzi; illi fl-istess zmien il-komportament tal-attrici jeskludi li kellha relazzjonijiet sesswali ma' haddiehor.

Ir-rizultanzi mit-testijiet tad-DNA kondotti mill-esperta gudizzjarja Dr Marisa Cassar, ghalkemm huma deficjenti minn certu aspett minhabba t-trapass taz-zmien minn fuq it-tessut disponibbli ghall-analizi, huma tali li joffru korroborazzjoni accettabbli ghar-rizultanzi processwali l-ohra. Fi kliem iehor, abbinati l-provi kollha imressqa flimkien mar-rizultanti xjentifici, il-Qorti hija moralment konvinta illi l-mejjet F E huwa l-missier bijologiku tal-minuri l-attrici C B.. L-attrici irnexxielha tressaq provi sufficjenti sabiex inisslu f'mohh il-gudikant dak il-konvinciment morali necessarju sabiex tasal ghall-konkluzzjoni illi fil-fatt F E huwa l-missier bijologiku tal-minuri C B.

Fir-rigward tal-kap tal-ispejjez, ghalkemm strettament il-parti sokkombenti f'din il-kawza hija l-kuratrici D E, tenut kont tac-cirkostanzi eccezzjonali ta' dan il-kaz, il-Qorti tirritjeni li jkun gust li l-ispejjez gudizzjarji jigu sopportati nofs mill-attrici u nofs mill-konvenuta kuratrici D E.

Decide.

Ghal dawn il-motivi din il-Qorti taqta' u tiddeciedi din il-kawza bili tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenuta D E nomine, tiddisponi mir-risposta tad-Direttur tar-Registru Pubbliku u tilqa' t-talbiet attrici bil-mod segwenti:-

1. Tilqa' l-ewwel talba u tiddikjara li l-mejjet F E huwa l-missier naturali tal-minuri C B.

2. Tilqa’ t-tieni talba u tordna lid-Direttur tar-Registru Pubbliku sabiex fl-att tat-twelid tal-minuri C B, fil-kolonna intestata’ Isem u kunjom missier it-tarbija’ jigu kancellati l-kliem ‘missier mhux maghruf’ u jigu sostitwiti bl-isem ‘F E’ u mnizzla l-konnotati ta’ F E kif mitlub u tkun maghrufa bil-kunjom ‘E B’.

Bl-ispejjez inkwantu ghal nofs mill-attrici A B u n-nofs l-iehor mill-konvenuta kuratrici D E.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------